

Ευτύχης Μπιτσάκης
*Επιχειρησιακό πανεπιστήμιο,
ή Πανεπιστήμιο παιδείας και έρευνας;*

Η κρίση της ανώτατης παιδείας συνεχίζεται, όπως και η συζήτηση για την κρίση. Η κυβέρνηση, μπροστά στην καθολική αντίδραση των εκπαιδευτικών και των φοιτητών, ανέστειλε τη συζήτηση για το άρθρο 16 του Συντάγματος στη Βουλή. Ανέστειλε, αλλά δεν παραιτείται από το πρόγραμμά της.

Κρίση και μεταρρύθμιση για την υπέρβα-

ση της κρίσης. Για άλλη μια φορά διαστρέφεται το νόημα των λέξεων. Παλαιότερα, κυρίως επί ΠΑΣΟΚ, η διάλυση του δημόσιου τομέα της οικονομίας είχε ονομαστεί *εξογκρονισμός*. Τώρα η τάση για ιδιωτικοποίηση του Πανεπιστημίου και ολοκληρωτική υπαγωγή της γνώσης στην υπηρεσία του κεφαλαίου βαπτίζεται μεταρρύθμιση.

Σε τι συνίσταται όμως η πολυσυζητούμε-

νη κρίση. Χρόνια τώρα κυβερνήσεις, κόμμα-
τα, μέρος του Τύπου και των ΜΜΕ, δυσφη-
μούν συστηματικά το Πανεπιστήμιο, το ο-
ποίο δεν βρίσκεται στο ύψος της αποστολής
του, δεν παράγει γνώση, οι διδάσκοντες εί-
ναι ανεπαρκείς και τεμπέληδες, οι φοιτητές
παρομοίως κ.ο.κ. Η εκστρατεία δυσφήμισης
και απαξίωσης του πανεπιστημίου είναι μία
από τις συνιστώσες απαξίωσης κάθε κοινωνι-
κού θεσμού: του κρατικού τομέα της οικονο-
μίας, του κόσμου των δημοσίων υπαλλήλων,
των συνδικάτων, των εκπαιδευτικών. Ποιος
είναι ο στόχος αυτής της εκστρατείας; Η υ-
πονόμευση και η διάλυση κάθε πραγματικό-
τητας που θυμίζει την εποχή της κείναιανι-
κής πολιτικής: ΔΕΗ, ΟΤΕ, Τράπεζες, Βιομη-
χανίες, Λιμάνια, Τουρισμός, Υγεία, πρέπει
να αποδοθούν «ελεύθερα» στο ελληνικό και
στο διεθνικό κεφάλαιο. Αντίστοιχα, η ανώ-
τατη εκπαίδευση πρέπει να μετατραπεί σε υ-
πηρέτη της αγοράς και, στο βαθμό του επι-
κτού, να ιδιωτικοποιηθεί.

Σε τι συνίσταται όμως η περίφημη κρί-
ση; Πώς αντιμετωπίζεται; Και πώς θα έπρε-
πε να αντιμετωπισθεί;

Κατ' αρχήν, πρέπει να αναδείξουμε το
πρώτον ψεύδος. Τα ελληνικά ΑΕΙ, παρά τα
ανεπαρκή μέσα, παρά τους άθλιους μισθούς,
και παρά τα γραφειοκρατικά εμπόδια, πα-
ράγουν γνώση. Παρά τις δυσμενείς συνθήκες
και η διδασκαλία και η έρευνα δεν υστερούν,
εν γένει, από το έργο αντίστοιχων ΑΕΙ του
εξωτερικού. Μία και μόνον ένδειξη: η σχε-
δόν μόνιμη διάκριση αποφοίτων μας που
πηγαίνουν για μεταπτυχιακές σπουδές και
έρευνα στο εξωτερικό.

Βεβαίως, πρόβλημα, ή αν θέλετε, κρίση,
υπάρχει. Αλλά ποια είναι τα αίτια; Και πώς
την αντιμετωπίζουν τα δυο μεγάλα κόμμα-
τα; Και αντίθετα, τι θα πρέπει να γίνει;

Πρώτο, αλλά όχι μοναδικό, είναι το πρό-
βλημα της χρηματοδότησης. Η χώρα μας είναι

προτελευταία σε σχέση με τις άλλες χώρες της
ΕΕ ως προς τη χρηματοδότηση της παιδείας.
Και αντί να αυξηθεί το ποσοστό του ΑΕΠ που
διατίθεται για την παιδεία, μειώνεται από το
3,6% στο 3,1%. Και οι μισθοί του διδακτικού
προσωπικού; Αγανάκτησαν οι προπαγανδι-
στές όταν οι δάσκαλοι ζήτησαν αύξηση του μι-
σθού τους από 900 σε 1.400 ευρώ. Ζει όμως
σήμερα κάποιος με 900 ευρώ; Και μπορεί να
δημιουργήσει οικογένεια; Ως προς τους πανε-
πιστημιακούς: Ένας λέκτορας, με διδακτορι-
κό και δημοσιεύσεις (35-40 ετών), έχει μισθό
περίπου 1.200 ευρώ. Ο πρωτοδιόριστος
καθηγητής έχει μισθό 2.000-2.100 ευρώ, ύστερα
από 25 χρόνια, φθάνει τα 2.800 ευρώ. Λοιπόν;
Αυτοί είναι οι προνομιούχοι και τεμπέληδες!

Δεν υπάρχουν χρήματα! Αλλά ο κ. Βουρ-
λούμης εισπράτει 22.000 ευρώ (εκτός από άλ-
λες αμοιβές) για να πουλήσει τον κερδοφόρο
ΟΤΕ. Οι δικαστές ψηφίζουν για τον εαυτό
τους μισθούς 4-5 φορές ανώτερους από των
καθηγητών των Πανεπιστημίων. Για τις αυξή-
σεις των αστυνομικών βρέθηκαν πόροι. Και
ας μην ξεχνάμε: η «πταχή» Ελλάς καταστα-
τάλησε 3,5 τρισεκατομμύρια για τη φιέστα
της Ολυμπιάδας. (Θα ανέβαινε λείε το διεθνές
κύρος της χώρας! Και είδαμε την «άνοδο»
στο Κυπριακό, στο Αιγαίο και σε σχέση με τη
FYROM.) Τέλος, ας μην ξεχνάμε το αστρονο-
μικό ποσό για αγορά όπλων, καθώς η χώρα
μας σύρεται σε έναν διευρυνόμενο κύκλο σπα-
τάλης χάριν των εμπορών όπλων που υπο-
δαυλίζουν υπαρκτές εντάσεις.

Εντέλει το πρόβλημα δεν είναι η έλλειψη
χρημάτων. Η τακτική της κυβέρνησης υπηρε-
τεί, συνολικά, τις εντολές της ΕΕ για την
ιδιωτικοποίηση και της ανώτατης παιδείας.
Για τη μετατροπή του πανεπιστημίου σε επι-
χείρηση, και την υπαγωγή της γνώσης στην
υπηρεσία του κεφαλαίου. Συγκεκριμένα:

Η κυβέρνηση, με τη στήριξη της ολότητας
σχεδόν των ηγετικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ,

επιχειρεί να αναθεωρήσει το άρθρο 16 του Συντάγματος, ώστε να επιτραπεί η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στη χώρα μας. Έτσι, κατά την κυρία Δαμανάκη, εκπρόσωπο του ΠΑΣΟΚ, θα εναρμονιστούμε με τις χώρες του εξωτερικού. Αλλά είναι γνωστό ότι στις χώρες της Ευρώπης ουσιαστικά δεν υπάρχουν ιδιωτικά πανεπιστήμια. Ως προς τις ΗΠΑ, υπάρχουν ιδιωτικά, προϊόν άλλης παράδοσης, υψηλού επιπέδου και υψηλών διδάκτρων! Ας μιμηθούμε λοιπόν της ΗΠΑ, όχι ως προς την ποιότητα. Τουλάχιστον ως προς το ύψος των διδάκτρων.

Τι επιδιώκεται λοιπόν στην «καθ' ημάς Ανατολήν»; Είναι δυνατόν να υπάρξουν μη κερδοσκοπικά ιδιωτικά ιδρύματα; Το «μη κερδοσκοπικά» αποτελεί αντίφαση εν τοις όροις. Αλλά, πέρα απ' αυτό, υπάρχουν αφελείς που πιστεύουν πως θα βρεθούν ιδιώτες που θα επενδύσουν τα κολοσσιαία κεφάλαια που απαιτεί η ίδρυση, όχι ενός Πανεπιστημίου, αλλά έστω μιας Σχολής (Φυσικομαθηματικής, Ιατρικής, Πολυτεχνικής κ.λπ.). Τι θα γίνει λοιπόν αν δημιουργηθούν ιδιωτικά «Πανεπιστήμια»; Διάφοροι θα ιδρύσουν «σχολές» οικονομικών, τουριστικών και άλλων συναφών επαγγελμάτων, πληροφορικής, δημοσιογραφίας κ.λπ. Και επιπλέον, τότε πια τα διάφορα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών, Κολλέγια, παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων θα παρέχουν τίτλους ισότιμους με των ελληνικών ΑΕΙ.

Συνέπειες: Μείωση της χρηματοδότησης του δημόσιου πανεπιστημίου και ένταση της κρίσης. Ένταση της ταξικότητας της παιδείας. Μετατροπή του πανεπιστημίου από χώρο ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, θεσμό παιδείας και έρευνας, σε *επιχείρηση*, η οποία μέσα στο γενικότερο κλίμα του εντεινόμενου και θεσμοθετημένου ανταγωνισμού, θα δημιουργεί ημικαταρτισμένους «απασχολήσιμους» (για να θυμηθούμε άλλη μια έν-

νοια η οποία ελάμπρυνε την κοινωνική πολιτική του ΠΑΣΟΚ).

Σύμφωνα με το πνεύμα του «ελεύθερου» ανταγωνισμού, θα καταργηθούν τα παραδοσιακά προγράμματα συνενκτικών και ολοκληρωμένων σπουδών. Οι σπουδαστές θα επιλέγουν «ελεύθερα» μαθήματα (θα προσθέτουν μονάδες) από κρατικά ή ιδιωτικά πανεπιστήμια. Έτσι θα εξυτηρετείται η αποσπασματική *κατάρτιση* και η εξίσου «ελεύθερη» εξυτηρέτηση των αναγκών της διεθνούς αγοράς εργασίας. Οι «μεταρριθμιστές» μιλούν για «αυτοτέλεια». Κάθε πανεπιστήμιο θα αποφασίζει για το τι τμήματα θα ιδρύει (ανάλογα με τη ζήτηση της αγοράς). Θα δίνει πτυχία με βάση προγράμματα που θα εναρμονίζονται με τις ανάγκες της αγοράς. Βασικά μαθήματα (μαθηματικά, θεωρητική φυσική, κοσμολογία, φιλοσοφία των επιστημών κ.λπ.) θα υποβαθμιστούν ή θα εξαφανιστούν, χάριν των αποδοτικών πρακτικών, ημειπιστημονικών γνώσεων. Τέλος, τα ΑΕΙ θα αξιολογούνται (από ξένους συνήθως) αξιολογητές με κριτήριο την *αποδοτικότητα*. Αλλά ποιος θα αξιολογεί τους «αξιολογητές»; Και με ποια κριτήρια; Πανεπιστήμια, τμήματα κ.λπ., θα αγωνίζονται να βρουν ιδιώτες χρηματοδότες, οι οποίοι, προφανώς, θα κινούνται από άδολο πατριωτισμό!

Τσαρλατάνοι, κομπραδόροι, κομπιναδόροι, θα εφορμήσουν στο νέο πεδίο ταχείας κερδοφορίας, αν ψηφιστεί η τροποποίηση του άρθρου 16. Αλλά κατά τον κ. Παπανδρέου το άρθρο αυτό είναι κατάλοιπο της εμφυλιοπολεμικής περιόδου. Μας το κληροδότησε η Δεξιά με στόχο να ελέγξει το δημόσιο Πανεπιστήμιο. Να καταργήσουμε λοιπόν το δημόσιο πανεπιστήμιο, ώστε να μην το ελέγχει η Δεξιά! Σοφά σοσιαλιστικά λόγια, που προκάλεσαν σαρκαστικά σχόλια ακόμα και από ηγετικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ (π.χ. από τον κ. Βενιζέλο).

Αν η κυβέρνηση ήθελε να ξεπεραστεί η «κρίση», θα έπρεπε να κάνει μεταξύ άλλων:

1. Μισθό 1.400 ευρώ στους δασκάλους. Να μπορούν να ζήσουν και να δημιουργήσουν οικογένεια.
2. Αξιοπρεπή μισθό για τους καθηγητές της Μέσης Εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα, οριστική απόλυση καθηγητή που θα παραδίδει ιδιαίτερα.
3. Κατάργηση του άγους των φροντιστηρίων, που αποτελούν άθλια ελληνική πρωτιά, και ένταξη του προσωπικού τους στη Μέση Εκπαίδευση με αναγνώριση της προϋπηρεσίας στα φροντιστήρια.
4. Απώδοση στη δωρεάν παιδεία ποσοστού από το ΑΕΠ ικανού για την αναβάθμιση της διδασκαλίας και της έρευνας.
5. Αποκλειστική και πλήρης απασχόληση του διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ. Απόλυση όσων θέλουν να υπηρετούν και το θεό και τον Μαμωνά.
6. Αυτοτέλεια των Πανεπιστημίων στα πλαίσια ενός σύγχρονου προγράμματος αναβάθμισης της παιδείας και της έρευνας.

7. Αυτοαξιολόγηση των τμημάτων και των πανεπιστημίων μέσα από συλλογικές, δημοκρατικές διαδικασίες. Κριτήριο όχι το ποσοτικό, αλλά το ποιοτικό έργο, έξω από τις υποδοιλωτικές σχέσεις με τον ιδιωτικό τομέα.

Τι θα κάνει η κυβέρνηση, σημερινή ή αυριανή; Τίποτα απ' τα προηγούμενα! Θα συνεχίσει την πολιτική που επιβάλλεται από τα επιτελεία της ΕΕ και που υπηρετεί τη στρατηγική της συνολικής αναδιάρθρωσης του ευρωπαϊκού καπιταλισμού: Αν υπάρξουν επιμέρους υποχωρήσεις, αυτές θα είναι αποτέλεσμα της αντίστασης των εκπαιδευτικών, των φοιτητών, των μαθητών και του μέρους των πολιτών που δεν έχουν αλλοτριωθεί ιδεολογικά. Αλλά οι οποιοιδήποτε αγώνες θα αναδείξουν τα όρια οποιασδήποτε θετικής μεταρρύθμισης. Επειδή το σχολείο και το Πανεπιστήμιο είναι θεσμοί, ιδεολογικοί μηχανισμοί της αστικής τάξης. Ελεύθερη παιδεία, ελεύθερη επιστήμη, τέχνη και πολιτισμός, δεν μπορούν να ανθίσουν στις κοινωνίες του όψιμου καπιταλισμού.